

SSC Weekly Focus

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ยุทธศาสตร์และความมั่นคงของประเทศไทยรายสัปดาห์ ฉบับที่ ๒๓/๕๖ | ๑๘ - ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๖

กรณีพิพาทเส้นเขตแดนและพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนในอาเซียน

จากการอ้างกรรมสิทธิ์เหนือดินแดนรัฐชวาบาหลี ระหว่างกองกำลังติดอาวุธ ที่เรียกตัวเองว่า กองทัพชูลู กับรัฐบาลมาเลเซียที่เกิดขึ้นเมื่อช่วงกลางเดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมา ต่อมาสถานการณ์กลายเป็นข้อพิพาทด้านอาณาเขต (Territorial dispute) ระหว่าง ๒ ประเทศคือ ฟิลิปปินส์กับมาเลเซีย ทำให้ประเด็นข้อพิพาทระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งที่ตั้งที่แท้จริงของเส้นเขตแดนและพื้นที่ที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนกัน (Overlapping Claim Areas) ทั้งทางบกและทางทะเลกลายเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจต่ออนาคตด้านความมั่นคงของประชาคมอาเซียน

ข้อพิพาทระหว่างประเทศในอาเซียนเป็นปัญหาภายในที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงและผลประโยชน์ของภูมิภาคที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นภัยคุกคามร่วม (Common Concerns or Common Threats) ที่ไม่ว่าจะเกิดขึ้น ณ จุดใดก็จะส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของประชาคมอาเซียน นับตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๑๒ อาเซียนมีข้อพิพาทเขตแดนเกิดขึ้นกว่า ๓๕ คู่กรณี ในจำนวนนี้มีเพียง ๑๔ กรณีที่สามารถระงับข้อพิพาทได้ นอกจากนั้นเป็นข้อพิพาทที่ต้องขึ้นสู่กระบวนการตัดสินของศาลโลก ๖ กรณี และอีก ๑๕ กรณีเป็นข้อพิพาทที่ยังคงดำเนินอยู่

ตัวอย่างกรณีพิพาทเขตแดนในภูมิภาคที่มีข้อยุติแล้ว

◆ **ข้อพิพาทบริเวณเกาะลิกิตันและสิปาดัง (Ligitan and Sipadan)** ซึ่งตั้งอยู่ในทะเลเซเลเบส (Celebes Sea) ระหว่างมาเลเซียกับอินโดนีเซียซึ่งไม่สามารถตกลงกันได้ กระทั่งนำเรื่องขึ้นสู่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice; ICJ) หรือศาลโลก ซึ่งศาลตัดสินให้มาเลเซียได้ครอบครองทั้ง ๒ เกาะในปี พ.ศ.๒๕๔๕ เนื่องจากมาเลเซียสร้างกระโจมไฟบนเกาะสิปาดันในปี พ.ศ.๒๕๐๕ และบนเกาะลิกิตันในปี พ.ศ.๒๕๐๖ ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงอำนาจของรัฐบนพื้นที่นั้น

◆ **กรณีข้อพิพาทเปดราบลังกา (Pedra Branca) มิดเดิลร็อกส์ (Middle Rocks) และเซาท์เลดจ์ (South Ledge)** ระหว่างมาเลเซียกับสิงคโปร์ ซึ่งมีสภาพเป็นเกาะร้างและกลุ่มโขดหินในทะเลจีนใต้ ซึ่งกรณีพิพาทนี้เริ่มขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๒๒ เมื่อมาเลเซียตีพิมพ์แผนที่ให้บริเวณนี้อยู่ในดินแดนของตน

สิงคโปร์ได้ประท้วงในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ และมีการเจรจาในช่วง พ.ศ. ๒๕๓๖-๒๕๓๗ แต่ไม่บังเกิดผลใดๆ จึงส่งเรื่องให้ศาลโลกพิจารณาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ก่อนมีคำพิพากษาในปี พ.ศ.๒๕๕๑ ให้สิงคโปร์เป็นฝ่ายชนะเนื่องจากสิงคโปร์เป็นผู้ดูแลประภาคารและกระโจมไฟฮอรัสเบิร์กมาอย่างต่อเนื่องกว่า ๑๓๐ ปี โดยที่มาเลเซียไม่เคยทักท้วง

◆ **ข้อพิพาทระหว่างประเทศไทย - เวียดนาม กรณีพื้นที่ทับซ้อนในไหล่ทวีปทางตอนใต้ของอ่าวไทย** พื้นที่ประมาณ ๖,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ซึ่งในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ การเจรจาเกี่ยวกับเขตไหล่ทวีปทับซ้อนระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลเวียดนามก็ประสบผลสำเร็จหลังมีการเจรจาอย่างเป็นทางการ นานกว่า ๕ ปี

◆ **ข้อพิพาทระหว่างประเทศไทย - มาเลเซีย กรณีการอ้างเขตไหล่ทวีปทับซ้อนในอ่าวไทย** ประมาณ ๗,๒๕๐ ตารางกิโลเมตร ซึ่งนายกรัฐมนตรีของไทยและมาเลเซียแก้ปัญหาโดยเป็นหัวหน้าคณะเจรจาด้วยตนเอง ทำให้ในที่สุดมีความตกลงแก้ปัญหาชั่วคราวจนกว่าจะตกลงเรื่องเส้นเขตแดนกันได้ เรียกว่า “MOU เชียงใหม่ ๒๕๒๒” ด้วยการจัดตั้งองค์การพัฒนาร่วมไทย-มาเลเซียเพื่อแสวงประโยชน์ร่วมกันในพื้นที่ทับซ้อน

ข้อพิพาทกรณีเขตแดนในภูมิภาคที่ยังเป็นปัญหา

กรณีพิพาท	ประเทศคู่กรณี
◆ เขตแดนแม่น้ำโขง	สปป.ลาว กับ ไทย
◆ เขตแดนทางบกระยะทางกว่า ๒,๔๐๐ กม.ที่ยังไม่ได้ปักปันเขตแดน	เมียนมาร์ กับ ไทย
◆ เขตแดนทางบกและทางทะเลที่ทับซ้อนในอ่าวไทย	กัมพูชา กับ ไทย
◆ เขตแดนทางบกที่ยังเหลืออยู่อีกช่วงสั้นๆ	มาเลเซีย กับ ไทย
◆ เขตแดนทางทะเลในอ่าวไทย	มาเลเซีย ไทย และเวียดนาม
◆ เขตแดนทางบก	กัมพูชา กับ สปป.ลาว
◆ เขตแดนทางบกและทางทะเลที่ทับซ้อนในอ่าวไทย	กัมพูชา กับ เวียดนาม
◆ หมู่เกาะสปรตลีย์ (Spratly Archipelago), Louisa Reef และ บริเวณเขตเศรษฐกิจจำเพาะ (EEZ area) ในทะเลจีนใต้	มาเลเซีย กับ เวียดนาม, ฟิลิปปินส์ กับ เวียดนาม, บรูไน กับ เวียดนาม, บรูไน มาเลเซีย และ เวียดนาม
◆ เขตแดนทางบกบริเวณหุบเขา Limbang ซึ่งอยู่ในรัฐซาราวัก	บรูไน กับ มาเลเซีย
◆ การอ้างสิทธิ์ไหล่ทวีปทับซ้อนในทะเลจีนใต้ถึงบริเวณหมู่เกาะ Natuna	อินโดนีเซีย กับ เวียดนาม
◆ เขตไหล่ทวีปทางตะวันตกของ Celebes Sea ซึ่งยังไม่มีปักปันและเขตเศรษฐกิจจำเพาะ (EEZ area) ในช่องแคบมะละกา บางส่วนของทะเลจีนใต้ทางตอนเหนือของ Tanjung ซึ่งการปักปันเขตแดนไม่ชัดเจน	อินโดนีเซีย กับ มาเลเซีย
◆ เขตแดนทางทะเลบริเวณ Sulu Sea และ Celebes Sea ที่อ้างกรรมสิทธิ์ทับซ้อนกันเหนือดินแดนในรัฐซาราวัก	มาเลเซีย กับ ฟิลิปปินส์
◆ เขตแดนทางทะเลตั้งแต่เกาะ Miangas ในอินโดนีเซีย กับ Mindanao ของฟิลิปปินส์ ซึ่งยังไม่มีปักปันเขตแดน	อินโดนีเซีย กับ ฟิลิปปินส์
◆ ตลอดแนวชายแดนทางบกในดินแดนรัฐซาราวัก รัฐซาราวัก และรัฐกาลิมันตัน ที่การปักปันเขตแดนไม่ชัดเจน	อินโดนีเซีย กับ มาเลเซีย

ความล่งท้าย

ที่ผ่านมาในกรณีของข้อพิพาทที่มีข้อยุติแล้วนั้น สมาชิกอาเซียนและประเทศที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการแก้ปัญหาข้อพิพาทตามแนวทางของกลไกความร่วมมือระดับต่าง ๆ บ้างแล้ว อาทิ การใช้กลไกระดับนานาชาติผ่านกระบวนการพิพาทของศาลโลกที่ยึดประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นและสิ่งปลูกสร้างในพื้นที่พิพาทเป็นเกณฑ์ หรือการใช้กลไกระดับทวิภาคีผ่านกระบวนการเจรจา และทำข้อตกลงโดยมีคณะกรรมการหรือองค์กรบริหารร่วม แต่ผลลัพธ์ที่ได้ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร มีผลเพียงการชะลอการเผชิญหน้าระหว่างกันออกไปเท่านั้น

และจากตารางแสดงข้อพิพาทที่ยังเป็นปัญหาอยู่ จะเห็นว่ากรณีของเขาพระวิหาร ที่เป็นข้อพิพาทระหว่างไทย-กัมพูชา หรือกรณีของรัฐซาราวัก ซึ่งเป็นข้อพิพาทระหว่างมาเลเซีย-ฟิลิปปินส์

นั้น ก็ไม่ได้เป็นเพียง ๒ จุดที่เป็นประเด็นร้อนของภูมิภาค แต่ยังคงมีจุดที่อ่อนไหวทั้งทางบกและทางทะเลอีกกว่า ๑๐ จุดที่อาจกระทบต่อความมั่นคงของภูมิภาคหากไม่บริหารจัดการสถานการณ์ด้วยกระบวนการและกลไกที่เหมาะสม ซึ่งในฉบับหน้าจะกล่าวถึงกลไกการระงับข้อพิพาทของอาเซียนซึ่งถูกบัญญัติไว้ในพิธีสารของกฎบัตรอาเซียนว่าด้วยกลไกการระงับข้อพิพาท (Protocol to the ASEAN Charter on Dispute Settlement Mechanisms: DSMP) กับการแก้ปัญหาการอ้างกรรมสิทธิ์ทับซ้อนกัน ต่อไป.....

ข้อมูลอ้างอิง

- น.อ.อุษงค์ ประดิษฐ์ธีระ. ปัญหาเขตแดนทางทะเลของประเทศในภูมิภาคและของไทยกับแนวทางการดำเนินการด้านนโยบาย. <http://www.attachehanoi.org>
- อัลดรพงษ์ คำคุณ. การจัดการข้อพิพาทเขตแดนในอาเซียน (Boundary Dispute Management in ASEAN.)

